

INHOUD BLAADJE 2004/3

(afbeeldingen en [programma lezingen en excursies ontbreken](#))

- [Redactioneel - Tobia Woldendorp](#)
- [Zijn we kort van geheugen? - Fred Nordheim](#)
- [Verslag avondexcursie 13 mei en 3 juni - Evert Pellenkoff](#)
- [Algenexcursie 24 mei - Gerritje Nuisker](#)
- [Verslag avondexcursie nachtegale 19 mei - Evert Pellenkoff](#)
- [Verslag zesde inventarisatiedag - Geert Timmermans](#)
- [Impressie busexcursie Voorne's Duin 19 juni - Norbert Daemen](#)
- [Bosrietzangers - Evert Pellenkoff](#)
- [Stilstaan bij de lezing soortenbeleid - Evert Pellenkoff](#)
- [Mossencursus - Niko Buiten](#)
- [Onderzoek naar ransuil en torenvalk - Bert Jan Bol](#)
- [Verslag presentatie 'dat willen wij ook' Natuuralis 7 maart - Evert Pellenkoff](#)
- [Deelname gevraagd slaappleatstelling Amsterdamse halsbandparkieten - Geert Timmermans](#)
- [Recensie: Stadsplanten, veldgids voor in de stad - Norbert Daemen](#)
- [Waarnemingen](#)

REDACTIONEEL

Ten tijde van het referendum over het al dan niet komen van IJburg heeft Natuurmonumenten zich als een vereniging met een strijdvaardige instelling ontpopt. Een attitude, die je eerder zou toedichten aan een actiegroep als Greenpeace dan aan het braverige Natuurmonumenten. De KNNV heb ik ook nooit zo geassocieerd met enige vorm van anarchistische inslag. Maar bij het opstellen van dit zomerblaadje merkte ik dat er behalve veldkennis toch ook heel wat vuur bij de leden zit. In dit nummer van Blaadje zijn maar liefst twee kritische noten bij de uitreiking van de Natuurprijs van de stad Amsterdam opgenomen. Die te ontvangen heeft me goed gedaan. De kritische artikelen van Evert Pellenkoff en Fred Nordheim voerden me terug naar 1992. Ik was landschapsonwerper in 's Gravenhage. Mijn Duco Stadig heette destijds Peter Noordanus en ik kon na een dik jaar van ontwerpend onderzoek na presentatie van de ecovriendelijke Haalbaarheidsstudie voor de Vinexlocatie Wateringen met de woorden dat hij "er niet op uit was de Milieuprijs te winnen" en dat er "meer rood in het groen moest komen" naar huis gaan.

Vandaar hulde aan bovengenoemde criticasters: niets moet vanzelfsprekend zijn in deze wereld. En al helemaal niet als het gaat over het aantasten van de normen en waarden in het domein natuur en milieu door de politiek.

Op andere terreinen hebben critici (neem de Duitse literator Martin Walser) dit gedrag van politici uit alle lagen van de overheid het Auswitzchen van het collectieve geheugen genoemd.

Ik heb zo'n gevoel dat we als natuurminnaars op onze hoede moeten blijven zijn. Dat de lucht nog altijd zwanger is van zwaarden van Damocles.

Toch ga ik onbezwaard nog even lekker lang op vakantie. Lekker rondtreinen en vogelen in Litouwen en later per fiets naar de voormalige DDR. Wat me daar toch telkens weer aantrektâ€™â€™de sociale cohesie. Die samenhang, dat gemeenschapsgevoel. Iets wat we in Nederland in de ongebreidelde kapitalistische periode vergooid hebben, en langzaam weer op te lijken

bouwen, maar waar we mijns inziens toch nog mijlenver van verwijderd zijn. Er zullen nog heel wat wethouders Ruimtelijke Ordening de revue passeren voor er weer een vanzelfsprekend evenwicht zal bestaan tussen groen en rood.

Tobias Woldendorp

ZIJN WIJ ZO KORT VAN GEHEUGEN?

De brutale botheid van sommige mensen gaat wel heel ver, zoals hier bij mijnheer Duco Stadig! Met verbijstering las ik hoe onze "KNNV, afdeling Amsterdam met drie andere natuurorganisaties uit handen van deze "wethouder" een "schaamlap" van 500 euro mocht ontvangen (overigens verving wethouder Stadig verantwoordelijk wethouder Maij; De redactie). Laat ik beginnen met te zeggen dat de personen, die namens de [verschillende verenigingen deze prijs in ontvangst namen](#) geen enkele blaam treft. Zij hebben ongelooflijk hun beste gedaan, zeer gemotiveerd en met groot enthousiasme, ik ken hun bijdragen ook goed genoeg en wil Ger van Zanen, Ton Denters, Gerard Schuitemaker en Jip Louwe Kooijmans hartelijk feliciteren! Wat mij echt dwarszit is het gevoel dat wij als bewogen natuurminnende mensen zo lelijk voor diverse karretjes gespannen worden en ook misbruikt door politici met dubieuze motieven.

Als er iets erg is gebeurd in Amsterdam (en er gebeurd heel veel ergs) dan is dat wel de komst van IJburg. De naam alleen al doet me telkens weer steigeren. Wanneer je nu bedenkt dat dezelfde gemeente Amsterdam zo'n scheve schaats heeft gereden door afspraken te schenden inzake de Ecologische Hoofdstructuur en dat Duco Stadig daarin de belangrijkste motor is geweest dan wil je uit handen van dit soort mensen echt gÃ©Ã©n prijs ontvangen! Deze gemeente dekt zich in en zet zich zogenaamd voor de natuur in om achteraf geen gedonder te krijgen. Daarbij dankbaar gebruik makend van de gegevens en onderzoeken van lieve welwillende vrijwilligers, want dat zijn wij tenslotte.

Bij het Referendum over de komst van IJburg bleek wat de gemeente echt in haar mars had en voor ogen stond: dat hebben we allemaal zien gebeuren! Onder leiding van Stadig werden burgemeester Patijn en Natuurmonumenten in het kielzog meegesleept. Wij welwillende vrijwilligers konden op onze kop gaan staan met alle opgelepelde natuurhistorische bedreigingen. Laten we alsjeblijft in het vervolg, wanneer we weer prijzen in ontvangst mogen nemen (en ik hoop velen) letten op de handen waaruit de prijzen uitgereikt worden. Zeer zeker niet meer uit handen van dit soort wethouders. Nogmaals iedereen gefeliciteerd en hartelijke groet,
Fred Nordheim

VERSLAG AVONDEXCURSIES WATERLEIDINGDUINEN AMSTERDAM 13 MEI 2004 EN 3 JUNI 2004

De eerste avondtocht, zonnig maar, met twaalf deelnemers gaat om 17.30 van start. Bij ingang de Oase zit gelijk een nachtegaal te zingen begeleid door zwartkop en grote bonte specht. Na een korte inleiding door excursieleider Jan Timmer over de twee vervolgexcursies gaan we rustig luisterend op weg. Roodborst zingt zijn liedje in mineur en hipt dan gevolgd door veertien kijkers over het pad. De dichter C.J. van Geel schreefâ€™: "Geen vogel zo geschikt voor

korte stukjes vliegen: roodborst die in een meter nog snel nuances legt". Bij deze wandeling lopen veel enthousiaste mensen mee, die vragen stellen over al het moois dat we tegenkomen en enkele met veel veldkennis, wat veel excursies met de KNNV zo verrassend en lekker informatief maakt. Veel duinplanten, bomen en insecten worden benoemd en bestudeerd, wat zoals ook gebruikelijk bij de KNNV het tempo behoorlijk drukt. Steeds weer staat een groepje stil om iets uitvoerig te bekijken..twee rupsen van de â€!â€!.â€!op brandnetels, mierenleeuw-kuiltjes en een spinnendoder (*Anoplus viaticus*). De gehele wandeling voeren luid zingende nachtegale de boventoon. Langs de oevers over het water klinkt hun topprestaties nog indrukwekkender dan op het droge. Enkele deelnemers vragen verbaasd een paar keer "is dit ook de nachtegaal en dit ook"? Krachtig en prachtig. We bezoeken een vogelkijkhut (de puthut?), beklimmen een duintop om het prachtige duinlandschap in strijklucht te aanschouwen en gelukkig.. toch nog een jagende boomvalk. Tot groot genoegen van de deelnemers zien we beneden twee vrij tamme damherten. Er zijn nu ongeveer 600 damherten en 400 reeÃ«n in dit duingebied wat problemen oplevert bij verspreiding buiten het terrein en bij veel op jacht beluste types. Als we het duin bijna verlaten ontdek ik een houtsnip die telkenmale baltsrondjes over ons heen vliegt met verstijfde maar trillende vleugels en dan gaat bakkeleien met een tweede houtsnip en dan "Ã³r Ã³r Ã³r " roept, gevolgd door een hard "psssiep pssiep". Voor bijna iedereen is dit een eerste ontmoeting! En dan vliegt er nog Ã©Ã©n, die met luide "psi pliep" kreten, achtervolgt en weggejaagd wordt. Overdag zit deze eigenaardige vogel met zijn fantastische schutkleur op de bosgrond. Tijdens de voor- en najaarstrek komt hij op de gekste plaatsen naar beneden. In mijn straat werden zo twee exemplaren op een terrasje gevonden. "Wat een raar kippetje meneer"! (Zie ook website waarnemingen KNNV). Een roepende bosuil en een enkele laatvlieger begeleiden ons de nacht in op weg naar huis

De tweede avond op 3 juni met bewolkt, zacht weer starten we met zes deelnemers voor een flinke wandeling door de prachtige beukenlaan richting Panneland. Onderweg zien we diverse spechten met voer voor jongen in hun bek en horen vreemd gepiep van verfromfaaide boomklevers met jongen. Tot grote vreugde van de groep horen we op twee plaatsen de roep van de wielewaal; eerst hoorde ik de gaaiachtige roep van het vrouwtje...klinkt als de onomatopée wielewÃ©Ã©aÃ©al??.. in de beuken. Het dudelioe dat ik nadoe in de hoop het mannetje te lokken levert niks op!. Even later toch succes: we horen "dudeledjuoe", waarna ik hem op een open plek met zijn knalgele-zwarte kleed zie wegschieten. Aan de overkant in de bosrand een ree hinde met jong..aach, echt aabare natuur! Daarna hebben we nog diverse ontmoetingen met grazende reetjes -pardon reeÃ«n- gehad en zagen ook de bok met spiesgewei, die heel vredig in het door het zachte avondlicht beschenen hoge gras. Ook nu weer overal de nachtegale en veel virtuoos zingende zanglijsters. Het roepen van een vrouwtje havik op een verborgen nest of een jong en het antwoord gevende mannetje deed ons een tijdje zittend wachten om misschien een glimp van ze op te vangenâ€! geen geluk. De balts van een boompieper bekeken: die vliegt omhoog van een boomtopje en die dan met al zingend met een afnemend riedeltje met de staart omhoog en gespreide vleugels als een parachute omlaag dwarrelt. Op weg naar een hoge duintop zien we een paartje gekraagde roodstaarten die helaas behoorlijk schuw waren

en steeds in de vlieren verdwenen. Op de blanke top der duinen vol duinroosjes met eigenaardige knalrode en oranje schutblaadjes genieten we van een fantastisch uitzicht. Door de perspectief vertekening komen kerken en industriepijpen boven de bomen verrassend dicht bij elkaar te liggen. Wist u dat dit jaar zowel in de pijpen van de hoogovens als die van de Hemcentrale een slechtvalkenpaar succesvol heeft gebroed, de jongen staan op dat moment op uitvliegen! We lopen naar het kanaal en staan oog in oog met een prachtige rekel (mannetje vos) die ons een tijdje aankijkt en dan rustig wegloopt. Later zien we er nog één vlak voor ons met een prachtig getekende kop. Bij enkele spiegelende rietplassen zingen nu bosrietzanger, kleine karekiet, rietzanger, rietgors, grasmus, groenling en kneu en roept de koekoek zacht. Als we naar de roep van een nachtegaal - "korr sië" - luisteren, komt er een boomvalk met zijn snelle sikkelvleugels naar ons toe vliegen om dan met een geweldige duik onder een boom door te schieten en een meikever of libel vangt, die hij uit zijn klauw als een snack opeet. "Het lijkt wel een supergrote gierzwaluw" zegt iemand. Kijk dat vind ik nou leuk! Door het zachte bewolkte weer zijn er niet veel insecten maar toch enkele muggenwolken, bastaardzandloopkevers, die opvliegen en later bij de eikenbomen enkele meikevers, die bij velen herinneringen aan vroeger blijken op te roepen, toen ze vaak een plaag waren. Precies volgens de dienstregeling tien over tien de eerste vliegende houtsnip waarna er nog enkele zullen volgen tot de laatste met "orr orr psiet" zo laag over ons heenvliegt bij het bruggetje van de Oranjekom, dat zelfs in de schemer zijn bruine strepen te zien is. Bij ons vertrek begint het te miezeren.. jammer het is donker, we zijn bijna geen mens tegengekomen in dit stille droomlandschap zonder zuchtje wind! weemoedig roept de bosuil.

Evert Pellenkoff

ALGENEXCURSIE 22 MEI 2004, DE RIETHOEK GAASPERDAM

Op de voorexkursie met Norbert, Jan Simons en Lex Dop de kleine vijver op De Riethoek als toplocatie. Er zat kikkerdril in en het is naast een leuk bruggetje en naast de ratelaars. Het is niet alleen een prachtige plek maar er zaten ook leuke algen in en Lex vond er nog een bijzonder mosje. Als je nu de bijgaande foto bekijkt dan snapt u dat wij de 22e tijdens de excursie uit de buurt moesten blijven en ons programma moesten wijzigen.

Gerritje Nuisker

VERSLAG AVONDEXCURSIE NACHTEGALEN IN DE BRETEN, 19 MEI 2004

Een zonnige avond voor Hemelvaartsdag; tijd voor een fietstocht met acht deelnemers naar De Bretten. Eerst even doortrappen voor we stoppen bij een afgelegen rietlandje ingeklemd tussen de spoorlijn, Haarlemmer Trekvaart en verkeersweg, maar toch zingende horen we kleine karekiet, rietzanger en een rietgorzenpaartje dat op de rietstengels in het zonnetje wordt gezet op deze mooie avond. De hele tocht is het een afwisseling van luisteren naar veel vogelzang en het helse kabaal van passerende brommers, vliegtuigen, treinen en de drukte van de autoweg, waarvoor je bij het luisteren steeds gedwongen wordt te pauzeren. Stadsnatuur met extremen. Honderd jaar na de beschrijving van Jac. P. Thijssen in Het Vogeljaar ([zie Blaadje 2004/1](#)) spieden we in dit meer dan dertig jaar aan zijn lot overgelaten en verwilderde industriegebied, naar de

nachtegaal. We passeren het tunneltje onder het spoor en raak, de eerste en de beste nachtegaal geeft een kwartier lang een prachtige serenade in een dode wilg aan een poeltje en oogst veel bewondering met zijn enorme variatie (vreemd zo tegen de achtergrond van de voorbijrazende treinen). We rijden door naar de Kluut voor Halfweg en stappen af. Wanneer we een koekoek in een wilg zien landen ontdekt een van de deelnemers daaronder een oplichtende blauwe rug, een ijsvogel! Steeds duikt hij in het ondiepe heldere slootje naar visjes en komt dan naar ons toevliegen. Even zijn we hem kwijt maar dan zit hij vlak voor de groep, vangt snel een visje waarna hij in al zijn pracht is te zien. Het is een mannetje wat te zien is aan de zwarte snavel; het vrouwtje heeft een oranje ondersnavel. Op de achtergrond wordt nog een bruine kiekendief gezien en in het riet krassen de kleine karekieten. De ijsvogel vliegt laag over het brede water met een visje in zijn bek, waarschijnlijk voor zijn jongen, en verdwijnt over de dijk. We gaan nog even naar een plasje achter het gemaal met twee duikende dodaarsjes, bergeend, tafeleenden en krakeenden. Op de achtergrond horen we de vijfde nachtegaal op deze tocht. Een vrouwtje koekoek met een soort hinnikende lach puhuhuuuhuhie.. vliegt dichtbij op en even later vliegen haar drie andere koekoeken in rondjes achterna met de meest vreemde kreten, koe-tsetsetsetse.. koe-k³e-koe.. kortom een schitterende demonstratie van de baltsrituelen van *Cuculus canorus*. Tijd om naar huis te gaan; op de terugweg horen we blauwborst, zanglijster, tuinfluiter, zwartkopje, grasmus, groenling en het wekkertje van de sprinkhaanzanger en vlak voor Sloterdijk nog een spotvogel. Niet gek voor deze bedreigde groene verbindingzone, die door de oprukkende stad een lawaaiige dood dreigt te sterven, zeker als je bedenkt dat in veel goede leefgebieden in Nederland de nachtegaal zich niet meer laat horen.

[Evert Pellenkoff](#)

KORT VERSLAG VAN DE ZESDE INVENTARISATIEDAG

Vijftien deelnemers verzamelden zich op zaterdag 12 juni om 10.00 uur op de Rijksweg onder het viaduct van de A1 ter hoogte van het Amsterdam Rijnkanaal.

Het doel was om de Gemeenschapspolder Oost te inventariseren. Vanwege de kleine groep is gekozen om alleen de noordwesthoek (km hok 25-46-35) van de polder te inventariseren.

De Gemeenschapspolder Oost wordt begrensd door het Amsterdam Rijnkanaal, spoorlijn Amsterdam-Weesp, Papelaan en het talud van de A1. De polder bestaat uit veenweiden met enkele bosjes. De weiden worden begraaasd door koeien en schapen. In de noordwesthoek van de polder ligt de voormalige eendenkooi. De eendenkooi is al lange tijd niet meer in gebruik en heeft zich ontwikkeld tot een vrij ontoegankelijke ruig bosperceel. De boerderijen en bebouwing staan in het noorden langs de Rijksweg. In het zuidwesten heeft de gemeente Weesp een aantal percelen ingericht als depot voor grondopslag en snoeiafval.

Vroeger vormde de Gemeenschapspolder Oost een gebied met de Gemeenschapspolder West. Door het graven van het Merwedekanaal (1895) later het Amsterdam Rijnkanaal- is de polder gesplitst. Ook de aanleg van de spoorlijn tussen Amsterdam en Weesp heeft er uiteindelijk voor gezorgd dat een groot deel van de zuidwesthoek is bebouwd. Een meer recente aanslag op de polder is de aanleg van de A1. Naast landjepik vormt de A1 een vrijwel

onneembare barrière voor grond-bewonende dieren tussen het IJmeer en Gemeenschapspolder Oost en de Bloemendalerpolder. De aanleg door Rijkswaterstaat van een dassentunnel onder de A1 door ter hoogte van hectometerpaal 9.8 is een schamele poging om het gebied te ontsnipperen. Ook de Papelaan een eeuwenoude voetverbinding van Weesp met de Zuiderzee (IJmeer) loopt nu dood op het asfalt van de A1. Veel bedreigender en de nekslag voor de natuur en het huidige landschap van de Gemeenschapspolder Oost en Bloemendalerpolder zijn de plannen om het poldergebied te bestemmen voor woningbouw. De Gemeenschapspolder Oost behoudt in deze planvorming (voor wat het waard is) zijn groene karakter en krijgt een meer recreatieve functie. Ook zijn er plannen om de A1 te verbreden.

Het was bewolkt weer met af en toe een spetter regen, temperatuur 17°C en windkracht 3-4. Aan het eind van de inventarisatie brak de zon door. Genoteerd zijn onder andere: 13 soorten water- en oppervlaktewantsen, 10 soorten waterkevers, 8 soorten waterslakken, 4 amfibieën, 1 soort reptiel, 3 soorten libellen, 5 soorten dagvlinders, 5 soorten waterwantsen, 32 soorten vogels, 192 soorten planten! en 4 soorten paddestoelen (de waarnemingen van de insecten moeten nog worden verwerkt). Bijzonder was de waarneming van een broedende havik en buizerd. Andere leuke waarnemingen waren: bijenwolf, ringslang, kleine watersalamander, rupsen van de dagpauwoog, pikzwarte watertor, watergras, moerasrolklaver, pijp- en watertorkruid en pijlkruid. Voor een uitgebreide en gedetailleerde waarnemingenlijst wordt verwezen naar onze eigen website. Op de website staat ook een [\(beeld\)verslag](#) van een geslaagde inventarisatiedag.

[Geert Timmermans](#)

IMPRESSIE BUSEXCURSIE VOORNE'S DUIN, 19 JUNI 2004

Tegen de verwachtingen in was het prachtig weer toen we met 40 leden bij het bezoekerscentrum Tenellaplas uitstapten en op een nabijgelegen terras even koffie gingen drinken en lekker gingen bijpraten. De voorzitter van de plaatselijke KNNV deed de begeleiding van de korte wandeling en de rest van de groep werd over 2 gidsen verdeeld voor een wandeling van 2 uur door het duin om het Brede Water. In de heemtuin stonden prachtige soorten als walstrobremraap, muggenorthis, keverorchis, hondskruid en rood bosvogeltje en het insectenverterende vetblad. De gegraven Tenellaplas is door ontwerper Sipkes genoemd naar teer guichelhei, een minuscuul plantje met zachtroze bloempjes, dat verderop in de duinvallei massaal roze vlekken vormde. We zijn door het voormalige landgoed Strypemonde gewandeld met zijn bijzondere eiken- en beukensoorten en een bontbladige iep, hoorden de zang van zwartkop, roodborst, heggenmus, grauwe vliegenvanger en tiftjaf. De kardinaalsmutsstruiken zijn helemaal overdekt door een dicht spinsel. Ook sierkersen, populieren en wilgen in stadsparken kunnen er door bedekt zijn. Bij populieren en wilgen kan het zelfs zo sterk zijn dat je de indruk krijgt alsof de inpakkunstenaar Christo aan het werk is geweest: de hele stam en de kaal gegeten kroon zijn omgeven door een witte lijkwade van spinsels. In sommige jaren is er weinig aantasting, in andere, zoals nu, is de aantasting heel sterk. Dit is het werk van de rupsen van stippelmotten, soorten van het geslacht Yponomeuta. Op alleen de waardplant kardinaalsmuts leven drie verschillende

soorten De rupsen zijn in de spinsels goed beschermd tegen eventuele vijanden, maar eigenlijk is dat niet eens nodig. Voor vogels zijn de rupsen giftig. De rupsen vreten dan ook massaal de bomen volledig kaal. Deze sterke aantasting is geen fraai gezicht en trekt sterk de aandacht van bezorgd publiek, maar het kan echter geen kwaad. Op dit moment zijn de larven volgroeid en gaan ze verpoppen. Zo zagen we ze langzaam aan spinseldraden uit de struiken zakken. De rupsen van de stippelmot kruipen de grond in en verpoppen daar. In augustus komen de vlindertjes of motjes te voorschijn. Het zijn kleine, tere dieren met witte vleugels met zwarte stippen, vandaar hun naam. De struiken lopen nu voor de tweede maal uit en half juli is er niets meer dat herinnert aan de kaalgevreten kardinaalsmutsen van het voorjaar. Andere insecten vonden we op een open zandplek tijdens een pauze: zandloopkevers, graafwesp, spinnendoders jagend op wolfspinnen, zandbijen en spieswespen, een moorddadig maar kwetsbaar gezelschap met hun holletjes in het zand! voetstap en weg leefplek. Een oeverlibel en territoriale bonte zandoogjes dartelden achter elkaar op open bosplekken en in het duin kroop een grote harige rups met zwarte segmenten van de nachtvlinder hageheld of van de gelijkende donkerder veelvraat. Bij het brede Water werden vanachter een scherm een aalscholverkolonie en vele Canadese- en grauwe ganzen en enkele tafeleenden met jongen gezien. Acht duikende geoorde futen en enkele dodaarzen van dichtbij te zien was heel bijzonder. De volgende excursie ging met de bus naar het Parnassiaveld dat vroeger helemaal wit zag van deze plant maar door successie nu bedekt is met een andere plantenassociatie. Een strandvlakte van 30 jaar geleden herbergt nu een biotoop met een nat mostapijt dat winters onder regenwater staat. De strandvlakte is nu veranderd in een plantenparadijs met rood kartelblad, kleine watereppe, watermunt, ratelaar, diverse zeggensorten, egelboterbloemen en veel orchideeën, zoals rietorchis, muggenorchis, sturmia of groenknolorchis, bijenorchis, vleeskleurige orchis en keverorchis. Ook zagen we veel opkomende exemplaren van de prachtige moeraswespenorchis. De helft van de groep lag met loepjes op de knieën in stille aanbidding van al dat moois. Toch geldt hier een kritische noot. We waren wel in overtreding: veel van deze schaarse orchideeën werden vertrapt doordat de groep dwars door het terrein te struinde en de dunne groeiplek met ondergrondse schimmels, essentieel voor hun leefwijze betrad. Verder naar de andere kant van de verbindingsdijk met de Maasvlakte: schorren met sluffers en zoutminnende vegetatie als zeebies of heen. Hier kneutje, roodborsttapuit, grasmus, braamsluiper, fitis en een grote groep bergeenden en tureluurs. Met de bus naar het historische Brielle met zijn enorme onafgebouwde kerk om op het zonovergoten terras van pannenkoek en drankje te genieten en een wandeling door het stille stadje te maken. Mooie tocht. Bedankt Aat en Gerritje en alle gezellige deelnemers! ([zie ook beeldverslag website](#)).

Evert Pellenkoff

BOSRIETZANGERS

Elke ochtend fiets ik langs het Westerpark en de rietkraag langs de Haarlemmertrekvaart tegenover de Volkstuin Nut en Genoegen. Na de bekende twee tuinfluiters en kleine karekieten hoorde ik hier op 26 mei een geluid dat wel op de zang van een kleine karekiet leek maar toch anders was. Bovendien werd het afgewisseld door mezen- en merelzang en de roep van een

scholekster. De scholekster broedt op een grinddak aan de Haarlemmerweg en foerageert in het Westerpark vandaar! Zo'n afwisselend geluid uit de rietkraag kan alleen maar van de bosrietzanger zijn. Tijdens een inventarisatieronde hoorde ik op 29 juni om zes uur zes bosrietzangers in de "Wilde Watertuin", met wilgenbosjes. Ze zijn deze nacht massaal uit de lucht komen vallen na een lange vlucht uit Afrika en enkele trekken nog verder. (Later hoor ik op dezelfde dag ook enkele malen een bosrietzanger tijdens de leuke excursie van Culemborg naar het historische Buren met Nora en Hans.) Van andere vogelaars hoor ik ook veel waarnemingen - een late invasie? Ik geniet van "n bosriet en ik hoor hem in een kwartier ruim 17 imitaties in zijn bijna onafgebroken zang weven. Ik noteer imitaties van bijeneter, koekoek, merel, zanglijster, groenling, tureluur, wulp, scholekster, braamsluiper, grasmus, tjiftjaf, fitis, boomklever, zwartkop, ekster, kleine karekiet, gierzwaluw en andere voor mij onbekende geluiden uit zijn overwintergebied. Deze fantastische zangkunstenaar en imitator is zeker een van mijn favorieten!

Evert Pellenkoff

Stilstaan bij de lezing van Geert Timmermans, (Dienst Ruimtelijke Ordening, DRO) over Soortenbeleid van de gemeente amsterdam, op het Parkoverleg, 9 JUNI 2004

Het Parkoverleg is een initiatief met vertegenwoordigers van diverse belangengroepen voor het groen in onze stad, die zich zeer bevlogen inzetten voor stads- en volkstuinparken, maar ook voor (monumentale) bomen en groene zones, gesteund door het Milieucentrum Amsterdam. Op de vier bijeenkomsten per jaar komen vele zaken aan bod als bedreigingen van groengebied, juridische procedures en voorlichting door uiteenlopende sprekers; informatief en inspirerend. Soms is er een excursie naar een park. Deze keer spraken hier onze voorzitter Geert Timmermans over soortenbeleid in Amsterdam en Marc van Loosdrecht over een project monumentale bomen in Noord.

Over de spreekbeurt van Geert wil ik hierna met eigen commentaar verslag doen. De [KNNV Amsterdam kreeg \(met nog 3 groepen\) op 10 februari dit jaar een prijs van de Gemeente wegens het jarenlang inventariseren.](#) De prijs kwam wegens afzeggen van wethouder Maij jammer genoeg uit handen van wethouder Stadig, die het onbegrijpelijk vond dat een bouwproject wordt stilgelegd voor de in Amsterdam niet zeldzaam voorkomende rugstreeppad (die echter in Europa wel kwetsbaar is). Het enige groen dat deze wethouder van Volkshuisvesting interessant vindt is dat van bankbiljetten - een waarde oordeel maar het moest er even uit, neemt u me niet kwalijk. Nu Geert. Om de voortdurende conflicten tussen belangen voor bouwplannen en schaars groen het hoofd te bieden heeft de Gemeente een beleidsplan het Plaberum geheten, dat afwegingen maakt en een werkwijze vormt bij beslissingen. Geen ad hoc beleid maar een totaalbeeld van de stad vormen om van te voren vast te stellen wat er kan gebeuren met de leefomgeving. Daarom is men gaan meten door te inventariseren vanaf 1990 voor het krijgen van ecologische gegevens over flora en fauna. In de Ecologische Atlas van Amsterdam staan nu al 140 000 data. De daarvan afgeleide Natuurwaardenkaart heeft een kleur-schakering van rood naar geel voor gebieden met een hoge of lagere waarde. Ook voor biodiversiteit is er een schaal waar de ene soort een hogere prioriteit krijgt dan

de andere, bijvoorbeeld Mus minder dan Noordse woelmuis. Per 1 april (!) 2002 is de Flora- en Faunawet in werking getreden. Ingrepen in het landschap zijn alleen toegestaan als er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidings-gebied duurzaam te laten voortbestaan. Verder moet de ingreep een groot openbaar belang dienen, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard (waarmee je alle kanten opkan). De wetgeving (Europese Habitat- en Vogelrichtlijn) is erop gericht dieren en planten binnen de besluitvorming de plek te geven die hun toekomst. Het uitgangspunt is een wettelijk verbod om een aantal met name genoemde diersoorten te doden of te vernietigen. Nederland loopt nog steeds achter bij het aanwijzen van kerngebieden voor soorten volgens deze richtlijnen. Bedreigingen, mogelijkheden en kansen van primair geselecteerde (typisch Amsterdamse) soorten beschrijven in hun specifieke milieu zoals brak water is een uitgangspunt voor het nu vastgelegde Soortenbeleid Amsterdam. Ter illustratie nam Geert de Rugstreppad met plaatsen van waarneming op een kaart van onze stad - net als de kaartjes van "Haring in het IJ". Status Bescherming Flora- en faunawet: ja. Habitatrichtlijn : ja, IV (deze pad moet strikt beschermd worden), geen Rode lijstsoort (dit is alleen een beleidsstatus voor een aandachtsoort). Einde lezing. De rugstreppad houdt van oevers en open geaccidenteerde zandgrond met weinig begroeiing, zodat de grond snel opwarmt. Behalve aan zijn opvallende gele rugstreep is deze tamelijk kleine paddensoort (7 cm.) onmiddellijk te herkennen aan zijn voortbeweging. Doordat de achterpoten kort zijn is de rugstreppad niet tot springen in staat, maar kan hij wel verrassend snel rennen en goed klimmen. Een vluchtende rugstreppad wordt door mensen dan ook dikwijls voor een muisje aangezien. Hij graaft zelf een holletje of verblijft in een verlaten muizengang. Het volgende gedeelte komt uit een persbericht door Stadsdeel Westerpark en dient als aanvullend praktijkgeval met mijn kritiek cursief tussen haakjes:

Half juni zijn de eerste rugstreppadjes uitgekomen in de poelen in het ecologisch beheerde groene "Stiltegebied", direct grenzend aan het Cultuurpark Westergasfabriek. Het is bijzonder dat deze beschermde diersoort zich hier zo goed voortplant nabij de stad. Stadsdeel Westerpark spant zich in om bijzondere dier- en plantensoorten te behouden. Voor natuurliefhebbers is dit jaar een natuurpadroute uitgezet. Het nu nog overwoekerde "Stiltegebied" bestaat uit restanten veenweidelandschap en wordt omgevormd tot een "Waternatuurtuin". (Dit is natuurlijk doorgeslagen en tegenstrijdig beleid in de geest van deze tijd. In het enige stiltegebied met bijzondere soorten een pretparkachtige "Doe-tuin" met pad, dat zo voor honden-uitlaters, loslopende katten en vandalen toegankelijk is gemaakt: de borden stonden nu al op hun kop in de sloot!) Er komt een moerassige strook waar niet alleen de rugstreppad zich thuis voelt maar ook de rietorchis en de grote keizerslibel. Door een aangepast maaibeheer wordt een bloemrijk grasland gevormd en zal het terrein plaatselijk natter worden gemaakt opdat moerasvegetatie meer kansen krijgt. Het leefgebied voor de rugstreppad wordt ook verbeterd door het principe van de succesvolle paddenpoelen op meer plekken te realiseren. Een poel is belangrijk voor padden omdat natuurlijke vijanden zoals vissen ontbreken. Rond de nu droge poelen in het Stiltegebied waren daarom eind juni tientallen jonge padden te zien die dekking tegen reigers zochten. Op zwoele zomeravonden kunt u daar volop genieten van de padden- en kikkerconcerten.

Het graven van de poelen is bedoeld als compensatie voor het verlies aan habitat (leefomgeving of biotoop) door aanleg van het Cultuurpark op het Westergasfabriekterrein. En dat is goed gelukt. (In mijn ogen is dit een cynische conclusie, er is weinig reden tot voldoening en er is nauwelijks een biotoop voor deze pad geschapen als je naar de praktijk kijkt.) Het gebied wordt verder ontwikkeld door de werkgroep Ecologie waarin ook buurtbewoners zitten (Erg wollig.. Ik hou mijn hart vast. Vanaf de weg is ook alles in dit voorheen gesloten Stillegebied te bekijken. Er wordt verder niet gerept over de voorgenomen vestiging van een BP benzinstation elders in het park in een aangrenzend biotoop van de rugstreeppad: de buurtactie met Vrienden van het Westerpark: BP NEE!)

De ervaring leert dat handhaving het zwakste punt is bij bescherming van soorten. Dit was dan ook één van de opmerkingen na de lezing bij het Parkoverleg.

Of je nu bij een stadsdeel, politie, de Algemene Inspectie Dienst of terreineigenaar aanklopt bij misstanden en verstoring over bijvoorbeeld maaibeleid, bomen kappen, graafwerkzaamheden of dak verbouwen met steiger (broedplaatsen), je zakt direct in een moeras van kleineren, afhouden, onwil en onwetendheid. Met de wet in de hand blijf je zo nergens als rapporterende natuurliefhebber of alarmerende wanhopige buurtbewoner. Daarom zijn er allerlei Groengroepen die de Gemeente proberen tot de orde te roepen. Alleen na een tijdrovend eindeloos aanhouden en herhalen gebeurt er soms iets. Je loopt steeds achter de feiten aan, een gevolg van zware onderbezetting bij stadsdelen en AID. Niemand houdt zich ermee bezig, geen prioriteit, bijzonder frustrerend. Volgende stap na al die mooie voornemens van de Gemeente het devies: "Je maintiendrai". Wees eens "Vastberaden". Gemeente Amsterdam en handhaaf !.. ik spreek toch geen Frans??? Of is het dat niet waard voor een rug (fl 1000): streep pad. Ik hoop dat de uitgave Soortenbeleid Amsterdam ook in de praktijk een betere basis biedt en meer duidelijkheid schept, en niet in de la blijft liggen bij de stadsdelen.

Evert Pellenkoft

MOSSENCURSUS 2005

Heeft u altijd willen weten welke mossen er in het bos of in uw tuin groeien? Dan is de cursus "Kijk op mossen" iets voor u. Gedurende vijf cursusavonden (deels theorie, deels praktijk) en drie excursies wordt u wegwijs gemaakt in de wondere wereld van de mossen. De cursus wordt verzorgd door Niko Buiten, excursieleider en coördinator van de Mossenwerkgroep van de KNNV Haarlem.

De cursusavonden vinden plaats op donderdagavonden in de periode januari-april 2005 (exacte data nog niet bekend) in de kantine van het Natuur- en Milieucentrum Ter Kleef aan de Kleverlaan te Haarlem. De excursies staan gepland voor 26 februari, 19 maart en 9 april 2005. Er is plaats voor maximaal 15 deelnemers.

Benodigdheden zijn de "Veldgids Mossen" (KNNV Uitgeverij, Utrecht) en loepjes die 10x en 20x vergroten. De verdere cursuskosten bedragen voor KNNV-leden € 15,00 (niet-leden betalen € 20,00) en kunnen tijdens de eerste cursusavond aan de leiding worden voldaan. U dient zich van tevoren

op te geven.

VOOR VERDERE INLICHTINGEN EN OPGAVE KUNT U CONTACT OPNEMEN MET **NIKO BUITEN** (06-12645287).

ONDERZOEK NAAR DE JAARLIJKSE OVERLEVING VAN RANSUILEN EN TORENVALKEN MET BEHULP VAN VLEUGELMERKEN EN DE KLASSIEKE RINGMETHODE. (LEZING OP 2 OKTOBER 2004)

In de regio Haarlemmermeer, Zuid-Kennemerland en Amsterdam worden sinds de winter van 1988-â€˜89 jaarlijks op ongeveer 15-20 slaapplekken ransuilen geïnventariseerd. Het aantal uilen varieert van enkele tot meer dan 25 exemplaren per locatie. Van jaar op jaar kunnen er aanzienlijke fluctuaties in de aantallen optreden als gevolg van onder meer de muizenstand en het daaraan gekoppelde broedsucces. Ook spelen factoren als dispersie, predatie, verstoring en landschappelijke veranderingen een rol. Bij dit laatste kan gedacht worden aan de uitbreiding van de luchthaven Schiphol met de Polderbaan en de aanleg van de Floriade bij Hoofddorp. Vanaf 1993 worden niet alleen nestjongen maar ook volwassen ransuilen op winterslaapplekken geteld teneinde de jaarlijkse overleving te onderzoeken. Na een aantal jaren bleek dat het terugmeldingspercentage van ransuilen in de regio slechts fractioneel hoger lag dan het landelijk gemiddelde van circa 13 % (naar gegevens van de Nederlandse Ringcentrale). In een poging het terugmeldingspercentage te verhogen worden ransuilen sinds 1997 niet alleen geteld maar ook voorzien van permanente op afstand afleesbare vleugelmerken. Door deze onderzoeksmethode is het aantal terugmeldingen gestegen tot circa 35 %.

Naast het bovenstaande zal tijdens de lezing aandacht worden besteed aan de geslachtsbepaling van zowel nestjongen als volwassen vogels, leeftijdsbepaling tot na het derde kalenderjaar aan de hand van ruikenmerken, het plaatsen van manden als alternatief nest, het broeden en overwinteren in dorpen en de algemene trend in de samenstelling van roestplaatsen.

Het tweede gedeelte van de lezing zal gaan over het ringonderzoek aan torenvalken in de Haarlemmermeer sinds 1990. Met uitzondering van het vleugelmerken is dit onderzoek analoog aan de Ransuilen. Tevens zal de aanvaringsproblematiek tussen (roof-)vogels en vliegtuigen op de Luchthaven Schiphol aan de orde komen.

Bert Jan Bol

VERSLAG PRESENTATIE DAT WILLEN WIJ OOK! NATURALIS ZO 7 MAART 2004

Op 7 maart heb ik een speciale vertoning bezocht van 3 afleveringen met aansluitend een vraaggesprek met maakster Karin Schagen, in het auditorium van Naturalis in Leiden.

'Dat willen wij ook' liet vanaf 22 februari 2004 in 8 korte tv-afleveringen (<http://noorderlicht.vpro.nl/wetenschap>) zien hoe ver wij zijn in onze pogingen de natuur te evenaren. Maar het toont vooral de complexiteit van de oplossingen die de evolutie heeft bedacht. • De natuur kent het grote geheim en glimlacht• (Victor Hugo) is het adagium van de maakster. Natura Artis Magistra is er nog zo ••n. Veel technische vindingen zijn afgekeken van de natuur. Beter goed gejat dan slecht bedacht. De maakster ging op zoek naar onderwerpen In de eerste aflevering proberen wetenschappers spinrag te

analyseren twee dikke en twee dunne draden en slaagt er in met een apparaatje een draad uit de spin te trekken. Het is taaier dan Kevlar van de kogelvrije vesten en kan in verhouding ongelooflijke gewichten houden. Toepassing zou in afbreekbaar materiaal voor wondbehandeling kunnen liggen. De wetenschapper wil weten hoe het werkt om via ingenieurs interessante toepassingen te bedenken, waardoor weer subsidie voor onderzoek vrijkomt. Vaak stuiten vindingen uit onderzoek bij de industrie op onbegrip maar vooral op bescherming van inmiddels geïnvesteerde belangen, waardoor prachtvindingen gewoon niet worden toegepast. De nu volgende tekst komt met enkele toevoegingen van de website van Karin Schagen. Vooral de aflevering 'Bouwen als een boom' vond ik leuk.

Omdat zwakke plekken worden versterkt zijn bomen dikker op de delen die veel te verduren hebben of verzwakt zijn. Het is te vergelijken met een verstuikte enkel, die wordt verstevigd met verbandgaas, aldus de excentrieke natuurkundige Claus Mattheck. Die gelijkmatige verdeling van krachten hield Mattheck al langer bezig. Jaren geleden kreeg de onderzoeker genoeg tijd om er eens flink over na te denken. De Duitser brak zijn been bij een ernstig ongeluk, en vroeg zich af of de schroeven en platen die hij in zijn been kreeg het wel zouden houden. Hij kende al de zwakke plekken van materiaal, omdat hij lang voor de Duitse hereniging als schade-expert in Oost-Duitsland werkte. Ons skelet maakt voor zichzelf ook een soort krachtenbalans om zijn eigen structuur zo efficiënt mogelijk te maken. Geen grammetje teveel is het motto van botten. Als een deel van het skelet weinig wordt belast worden er cellen aangemaakt die het botweefsel voorzichtig wegknabbelen en uithollen. Het resultaat is botweefsel dat hol is en ietwat lijkt op beschuit: superlicht en vol gaatjes. Natuurlijk is het ook relatief breekbaar als er ineens andere krachten op komen te staan, maar dat risico is de gewichtsbesparing waard. In de film loopt Mattheck (lang haar, donker brilletje en hoge leren laarzen) met een noodgang langs enkele bomen in een bos en laat bomen met aanpassingen aan de stam zien. Het is de boom allemaal te doen om evenwicht. Een boom doet er alles aan om de krachten in en op de stam zo eerlijk mogelijk te verdelen. Staat bijvoorbeeld aan een kant veel wind, dan maakt de boom zichzelf daar extra stevig door meer hout af te zetten. Maar ook als zijn takken worden afgezaagd of als er een scheur ontstaat, zal een boom alle zeilen bijzetten om de krachtenbalans weer te herstellen. Naast de hier uit voortvloeiende industriële toepassingen brengt Claus Mattheck zijn ideeën aan de man met stripverhalen. Hij schrijft en tekent ze zelf. Stripfiguren als Stupsi en Pauli de Beer leggen op kleurrijke manier uit hoe bomen de krachten verdelen. Kinderboeken zijn het, aldus de hobbycartoonist, die ook geschikt zijn voor volwassenen. De wetenschappelijke artikelen die ik schrijf zijn zo formeel dat geen kind ze leest. Of hun familie. Maar de cartoons van Stupsi willen ze wel lezen. En als ze het verhaal dan nog niet begrijpen vragen ze het hun ouders. Even later praat de hele familie over bomen, en dat is precies wat ik wil. Maar het liefst ziet Mattheck dat de hele wereld leert hoe de boom gelijkmatig krachten verdeelt, omdat de maatschappij dat in sociologisch opzicht ook kan doen. Rein zijn als een lotus: het ruwe bladoppervlak blijft altijd schoon is nog zo'n fascinerende aflevering. Een lotusblad blijft altijd schoon en droog. Zelfs modder, water en contactlijm krijgen er geen grip op. De bladeren zijn extreem waterafstotend, dankzij een microscopisch

patroon van wassen nopjes. Door verf en sprays met dit nagemaakte patroon (merk Lotusan) uit te rusten, zijn zelfreinigende gevels (ook mijn huis- weet ik gelijk hoe het zit), ondoordrenkbaar papier en eeuwig schone kleding te maken te maken. Kijk zelf maar, de afleveringen zijn op bovenstaande website nog als video on-line te bekijken. Veel plezier. (Als je meer van dit soort programma's wilt mail of schrijf dan naar de VPRO was het verzoek van Karin.)

Evert Pellenkoff

DEELNAME GEVRAAGD AAN SLAAPPLAATSTELLING AMSTERDAMSE HALSBANDPARKIETEN

De halsbandparkiet broedde voor het eerst in Nederland in 1968 in het Haagse park Ockenburgh. In Amsterdam werd het eerste broedgeval geconstateerd in 1977. Daarna heeft de vogel zich verder over de Randstad verspreid (zie kadertekst).

SOVON Vogelonderzoek Nederland heeft 2004 uitgeroepen tot het 'Jaar van de Halsbandparkiet'. Dat houdt in dat iedereen die een halsbandparkiet heeft gezien gevraagd wordt deze door te geven op de speciale SOVON-website (www.sovon.nl). Tot nu toe hebben al enkele honderden waarnemers een of meer halsbandparkieten doorgegeven.

Ook is SOVON van plan om donderdag 11 of vrijdag 12 november (de precieze datum is nog niet bekend!) een landelijke en simultane slaapplaatstelling te organiseren. Om een zo compleet mogelijke telling te krijgen is het noodzakelijk om op alle bekende (en wellicht nog niet eerder bekende) slaapplaatsen in Amsterdam (en Nederland) op hetzelfde moment te tellen. De slaapplaatstellingen van halsbandparkieten vormen een mooie aanvulling op de landelijke broedvogeltelling 1998-2000. Omdat in het najaar en de winter alle exemplaren op de slaapplaats aanwezig zijn, maar tijdens het broedseizoen vermoedelijk alleen de niet-broeders, is het mogelijk op grond van de slaapplaatstellingen een schatting te maken van het aantal broedparen.

Aan de hand van deze simultaantelling wordt er een heel goed beeld gekregen van het daadwerkelijke aantal halsbandparkieten in Amsterdam en Nederland.

De KNNV, afdeling Amsterdam en de Vogelwerkgroep Amsterdam zijn door het SOVON benaderd om aan deze telling hun medewerking te verlenen.

Als je interesse hebt en mee wilt doen aan de Amsterdamse nachtelijke simultane slaapplaatstelling halsbandparkieten op vrijdag 12 november geef je dan op! Geïnteresseerde tellers kunnen zich aanmelden bij:

' KNNV, afdeling Amsterdam: Geert Timmermans 020 6630237 of harmat4@xs4all.nl

' Vogelwerkgroep Amsterdam: Jip Louwe Kooijmans 020 4223938 of mgavleeuwen@chello.nl

Kadertekst

De halsbandparkiet (*Psittacula krameri*) broedt van nature in de droge savanne en het laaglandregenwoud van noordelijk tropisch Afrika en Zuidwest-Azië.

Als gevolg van introducties en ontsnappingen heeft de soort zich op veel plaatsen buiten het normale verspreidingsgebied gevestigd, waaronder in

Nederland. Het voedsel bestaat uit allerlei vruchten, zaden, knoppen en bloemen. Koude winters vormen geen probleem zolang er maar voedsel beschikbaar is; in Europa zijn deze vogels 's winters dan ook afhankelijk van bijvoederen.

Voorkomen

In Nederland komen halsbandparkieten sinds het midden van de jaren zestig voor, altijd in de menselijke omgeving zoals stadsparken. Ze nestelen gewoonlijk in holtes van oude bomen in parken en lanen, hoewel sommige paren tot broeden komen in grote nestkasten, misschien zelfs in muurnissen. Geruchten dat halsbandparkieten schadelijk zijn voor de inheemse vogelstand (nesten inpikken van grote bonte specht e.d.) zijn onvoldoende onderzocht. Een deel van de vogels verblijft de hele dag in de directe omgeving van de broedplaats terwijl een ander gedeelte zich verspreidt over woonwijken in de wijde omtrek.

Dankzij de karakteristieke luide (vlucht)roep zijn halsbandparkieten gemakkelijk te lokaliseren. Dat het aandeel zekere broedgevallen in ons land vrij laag ligt is opmerkelijk, aangezien halsbandparkieten opvallend gekleurd, groot en weinig schuw zijn. Amsterdam en 's-Gravenhage vormen kerngebieden met relatief grote broedpopulaties. Daarnaast zwerven kleinere groepen reeds jaren rond in bijvoorbeeld Haarlem en Rotterdam. Het opduiken van halsbandparkieten is echter beslist geen garantie voor permanente vestiging, ook niet in ogenschijnlijk geschikt gebied. Pas sinds de jaren negentig lijken halsbandparkieten langzaam uit te waaieren vanuit de kerngebieden naar de omgeving, maar over een populatie-explosie kunnen we nu nog niet spreken.

Aantallen

In 1996 werd in Amsterdam het aantal broedparen op 16-50 geschat (Timmermans, 1996). Aan het einde van de jaren negentig werd de totale populatie in Nederland geschat op ongeveer 1000 exemplaren, waaronder 150 broedparen. Deze laatste schatting is te laag. In het voorjaar 2000 waren er zowel in Amsterdam als Den Haag ongeveer 100 broedparen (Keijl, 2001). De aantallen elders in het land (Haarlem naar schatting 7 paren, Rotterdam 8 en Apeldoorn 2) dragen nauwelijks bij aan de totale populatie, die voor 2000 is geschat op 220 broedparen (Keijl, 2002).

Literatuur

Keijl, G.O., 2001. Halsbandparkieten in Amsterdam, 1976-2000, Limosa 74: 29-32.

Keijl, G.O., 2002. Halsbandparkiet. In: Husting, F. & J. Vergeer (red.) Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000: pag. 268-269.

Timmermans, G., 1996. Halsbandparkiet. In: Melchers, M. & R. Daalder (red.). Sijsjes en drijsijsjes, de vogels van Amsterdam: pag. 117-118 en pag. 236.

[Geert Timmermans](#)

RECENSIE: STADSPLANTEN, VELDGIDS VOOR DE STAD

Terwijl de meeste biologen geïnteresseerd zijn in het groene buitengebied koos de auteur van dit boek: Ton Denters, voor de stad. Ruim tien jaar deed hij in diverse steden onderzoek naar de flora en hij ontdekte dat er planten

bestaan die alleen maar in de stad voorkomen. Wie dus denkt dat er in de stad aan stadsplanten weinig te beleven valt, moet maar eens met Ton praten. In zijn boek beschrijft hij 700 planten die op de meest uiteenlopende plekken in de stad groeien.

Stadsplanten, veldgids voor de stad

432 bladzijden boordevol informatie over 700 stadsplanten. Kleurrijk en prachtig geïllustreerd met heldere foto's van de diverse planten en hun details. Het zoeken is eenvoudig op kleur. Iedere plant is kort en bondig omschreven. Het formaat is handzaam en kan zo mee in een ruime binnenzak. Ruime ja, want het boek is wel dik.

Waar komt de plant oorspronkelijk vandaan en hoe is de plant er terecht gekomen? Waar komt de plant voor in de stad en wanneer kunnen we de plant bloeiend vinden? Soms is het een wonderlijk verhaal zoals van de Kransnemesia afkomstig uit Zuidwest Afrika of zoals de puttenflora in Utrecht. Iedere plant heeft zijn eigen verhaal en eigenaardigheden.

Stadswandelingen

Naast de beschreven planten zijn er ook de wandelingen in 18 Nederlandse steden. Ton neemt u mee op een route waar stadsplanten zijn te vinden en vertelt over de wetenswaardigheden van die omgeving. Als je toch de gebouwen bekijkt en de hofjes bezoekt, neem dan in het voorbijgaan ook eens de planten mee. Er gaat een wereld voor je open.

Het boek is verkrijgbaar in de boekhandel en in de winkel van Landschap Noord Holland.

Stadsplanten, veldgids voor de stad, Fontaine Uitgevers 2004 ISBN 90-5956-075-2

Zoeken op internet:

Stadsplanten, veldgids voor de stad: <http://www.frontlinie.nl/floron/stadsplanten.htm>

Stadsplanten in Zaandam: <http://www.knnv.nl/zaanwater/cultren.htm>

Educatieproject Leiderdorp: <http://www.natuureducatie.nl/leiderdorp.html>

Klimaatverandering en stadsplanten:

<http://www.natuurmedia.nl/klimaatverandering/planten.htm>

Nog meer klimaat: <http://www.snm.nl/docs/klimaat2.pdf>

Natuurmuseum Nijmegen educatief:

<http://www.antenna.nl/mec/aanbod/natuurmuseum/nmnl2.html>

Alles over wilde planten en grassen: <http://go.to/wildeplanten>

Norbert Daemen

Norbert spreekt eens in de drie weken in de Groenrubriek:

bij: Radio Noord-Holland op: vrijdag om 10.45 uur over: wilde planten.

WAARNEMINGEN

Tegenover de hoofdingang van het Tropeninstituut bevindt zich een halfronde gemetselde zitkuil. Achter de houten band zijn ongeveer 24 kleine **muurvarens** te zien in de gemetselde muur. Verwonderlijk, want er is beslist g n oude zachte specie gebruikt!

Bep Visser

De natuur is niet volmaakt maar goed genoeg!

Van wie ik deze uitspraak heb weet ik niet meer maar ik heb er wel vaak aan moeten denken. Het begon verleden jaar toen in mijn tuintje spontaan een 'onbekende' plant verscheen. Het bleek **Jacobskruiskruid** te zijn. Toen er later een jacobsvlinder rondvloog heb ik hem (haar) gesmeekt eitjes te leggen op mijn plant. Dat heeft vast geholpen want na verloop van tijd aten de rupsen naar hartelust. Wat ik zo mooi vond was, dat de plant wel kaal gegeten werd maar het zaad leed er niet onder. Tegen de tijd dat de rupsen zich gingen verpoppen was het zaad rijp.

Is de natuur dan toch volmaakt?

Maar dit jaar was het een ander verhaal. Toen het kruiskruid nog maar drie centimetertjes hoog was vlogen er twee **jacobsvlindertjes**! Dus werd er gesmeekt om vooral nog te wachten met de eitjes. Maar nee hoor! Op de onderkant van 'n blaadje kwam een plakkaatje met eitjes. Vlak v'r ik met vakantie ging was de plant nog geen 15 cm. hoog en verschenen de piepkleine rupsjes. Toen ik na 3 weken terug kwam stonden daar een aantal kaal gegeten sprietjes met in totaal 3 rupsjes van 1 cm lang.

Wat er gebeurd is valt slechts te gissen. Wie zegt dat de natuur goed genoeg is? In mijn tuintje kennelijk niet. Maar gelukkig, de natuur is heel wat groter dan mijn tuintje en dus vertrouw ik er maar op dat 'n het kruiskruid 'n de vlinders er volgend jaar gewoon weer zijn zodat ik toch weer kan zeggen: de natuur is niet volmaakt maar goed genoeg!

An Westerweel

Twee raadsels

In Botshol, op 2 juli maar ook ervoor, zag ik hoopjes geconsumeerde zwanenmossels op kleine vrije plekken in het riet. Soms echt aan de waterkant op een plek, als een soort opstapje naar het droge. Het leek mij een eetplek toe van een of ander dier; maar welke? De bruine rat als goede zwemmer en alleseter? Is misschien wel te klein om zwanenmossels op te duiken. De muskusrat is groter, maar is een planteneter? Hoewel ergens kom ik tegen dat hij ook weekdieren eet. Is hij al een zover gevorderde vleeseter dat hij mosselen opduikt? Ik blijf eigenlijk bij deze vraag steken. Ik kan geen ander dier verzinnen. Groter is de beverrat, maar die komt nog niet in zulke grote getale voor, dat er zoveel eethopen kunnen worden gevonden. In twee uur varen ongeveer 6-8 van de hopen gezien. Ik vraag mij af wat dit voor hoopjes zijn!. Kan iemand uitsluitsel bieden?

In de Nieuwkoopse plassen op 4 juli.

Het waaide flink en de temperatuur was nog niet echt zomers. Er vlogen behalve lantaarntjes (waterjuffers) ook dansende vlindertjes. Eerst zag ik de lange voelsprietten aan voor de vleugels, want ze dansten op en neer. Daarachter zag ik bij nadere beschouwing snel op en neer gaande vleugels. Zo snel dat ik alleen de beweging zag. Even zat de vlinder stil op de boot. Een grauw klein vlindertje met ontzettend lange voelsprietten. Chinery bracht geen oplossing; het dichtst bij kwam *Nemophora degeerella* qua vorm, maar niet qua kleur. *Adela reaumurella* kwam qua kleur meer overeen, maar de kop was duidelijk niet zo behaard. Op internet heb ik *Nematopogon*

swammerdamella gevonden die zeer overeen komt met wat ik zag. Is hier meer over bekend, qua voorkomen en de habitat? Kan iemand hier in het volgende Blaadje uitsluitse over geven?

[Sylvia Klerx](#)

i.